Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудня.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 5.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в бюрі дневників Люд. Пльона і в ц. к. Старостствах на провінциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року зр. 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року зр. 2·70
на чверть року зр. 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Анґлія і Німеччина.

Анґлія має жаль до Німеччини — може й справедливий. В Африці ділила ся она досить совістно добичею з Німеччиною а хоч може більшу пайку задержала для себе і може товстійшу, то й не диво, бо у неї черево більше, ну, та й голод ізза того буває більший; але все-таки щось дала. В Европі стояла она досить вірно по стороні Німеччини і готова була та й ще єсть крити її плечі на случай якого клопоту з Франциєю; она відступила Німеччині навіть з доброї волі так важний остров як Гельґолянд. То не має нічого до річи, що Анґлія не рада би дати Франциї прийти до сили з огляду на її пановане на Середземнім мори і на то, що Франция готова би ще прогнати її з Єгипту і сама там засісти та взяти канал суеский в свої руки а тим самим заложити Анґлії петлю на шию; то не має нічого до річи, що Анґлія не знала, що зробити з Гельґолядом, котрому ні з сего ні з того мусіла дорого оплачувати ґубернатора а не збирала звідтам навіть тілько податку, щоби ним оплатити того ґубернатора — она все-таки була великодушною супротив Німеччини. А невдячна Німеччина за приміром свого цісаря не перестає усьміхати ся то до Франциї то до Росиї, тих двох найбільших ворогів Німеччини, ба навіть прижмурювати очи, коли обі ті збиточниці роблять Анґлії всілякі пакости. То-ж коли тепер цісар німецкий загостив до Осборн до королеви Вікториї, орґан лорда Сельсберіого: „Standard“ уважав за відповідне і на часі сказати німецкому цісареви правду до очий і написав так:

„Цісар Вільгельм може бути певний того, що в Анґлії приймуть его сердечно, передовсім яко внука королевої а відтак і яко приятеля та союзника Великої Британії. При всіх своїх великих прикметах і знаменитих здібностях, не буде собі молодий цісар легковажити вартости досьвідів глубокої старости якої дожила его бабка. Услівя в яких знаходить ся ділане корони в Німеччині, різнять ся значно від тих, які суть в Анґлії; але обовязки суть всюди однакові. Яко внук королевої може цісар Вільгельм бути певний того, що в Анґлії осудять его завсігди симпатично; яко володітеля Німеччини будуть его судити після тих відносин, які він удержує з Анґлією.

Фактом єсть, що за послідного кабінету анґлійского відносини межи Анґлією а Німеччиною не завсігди були вдоволяючі, а певно, що не руководив ними той дружний характер, як то бувало давнійше. Було би неоправданим звалювати вину за ту зміну на попередного президента кабінету (Ґледстона) або на его товаришів в уряді заграничнім, хоч можна признати, що льорд Кімберлі не завсігди проявляв такт і обачність мужа державного, конче потрібні в службі заграничній — а всеж таки не було в тім ніякого наміру. Яка би й не була партия при кермі, анґлійскі міністри все бажають удержувати з Німеччиною як найліпші відносини. Єсть то лиш природна річ, щоби Анґлія і Німеччина жили в дружбі і союзі з собою, а противний стан суперечив би льоґічним премісам.

Головні інтереси обох держав суть зовсім однакові, у основних справах нема ріжниці між ними. Приятель повинен уміти зносити слабі сторони приятеля. Правительство цісаря в послідних двох роках не завсігди держало ся тої засади. Ба, треба сказати, що *цісарска політика* в згаданім часі зазначувала сильно нахил до *дипльоматичних експериментів*. Анґлійска політика супротив дружних держав єсть дуже проста. При всім подиві для кн. Бісмарка, не старали ся анґлійскі мужі державні іти его слідами. Они суть приятелями своїх приятелів, а ворогами своїх ворогів, коли-б того було потреба, але они не обходили ся з своїми приятелями в такий спосіб, щоби їх підозрівали і були тайними їх противниками. Ледви чи можна подумати, щоби Німеччина зискала щось через відступлене від природної лінії відносин до Анґлії.

Єсть то *несподіванка*, коли Німеччину знаходимо по стороні тих обох держав, котрі тепер кажуть собі в своїх ґазетах виставляти сьвідоцтво на велику побіду політичну, якої ніби то добили ся їх дипльоматиї у всхідній Азиї супротив Анґлії. Спілка Німеччини не триває довго і не може довго тревати. Виходить майже на таке, як коли-б Росия і Франция ділили поміж себе не по рівній части устрицю а Німеччині дарували обі мушлі, в котрих нема ані найменшої перли. Такої подиї нема чого жалувати, коли она завчасу причиняє ся до пізнання.

Прихильність Анґлії, котрої Німеччина довго зазнавала, єсть безперечно більше варта, як який небудь хвилевий зиск з *кокетованя з Франциєю*. Єсть то зовсім слушно, коли Німеччина старає ся жити в згоді з обома тими державами. Але коли цісар думає, що Франция забуде Седан а Росия берлиньский конґрес, то єсть то може і дуже небезпечна похибка. У важних европейских і азийских та в підрядних кольоніяльних спра-

---

5)

БІДНИЙ МАРКИЛЬ.

Відзначена нагородою новеля Т. Комбого.

(Переклад з француского).

(Дальше.)

Коли Тереня чогось розворушилась, то була таки дуже красна, великі очи її тогди сьвітили ся у неї, щезала її строгість, а смагляве її личко ставало тогди таке рожеве, як би нахухане.

— Не знаю, чого ти так зараз сердиш ся! — сьміяв ся з неї її батько. — Треба таки признати, що то тобі до лиця, але ти не знати за що і по що так зараз розходила ся. Ти не туди взяла ся, коли думаєш, що я наймив Маркиля Оверне на „польного коника“. Він нехай би лиш побачив якого урядника з комори, то ще й підійшов би до него та поклонив ся і відкрив свій кошик та сказав, як та дівчинка в казці: „Мені казали іти з отсим маслом та сиром в горнятку до моєї бабуні“.

— Ну, нехай — відповіла Тереня спокійно — я й того лиш хотіла довідати ся від вас. Обід вже готов, піду та задзвоню.

Зараз по тім роздав ся голос великого дзвінка над дверми, що скликував всіх, що були на обійстю, на обід. Властитель хутора в черемшині мав значні ліси, в котрих що року було богато роботи при рубаню сягів. Він держав до того двох паробків і двох наймитів; відтак був ще й старший паробок, що заступав ґазду, котрого часто не було дома; дальше були дві хороші дівки, котрі ми виділи на подвірю і наконець строга Альвіна, котрої всі дома бояли ся.

Та й Маркиль був тут; він опер ся був об одвірок і дивив ся задумчивим оком людем понад голови кудись в сьвіт далеко.

Наконець увійшов Левко Тонин чогось надутий. Челядь розступила ся ему, щоби его пустити на перед, а обі молоді дівки штуркнули одна другу ліктем та глянули на него ніби залицяючись, ніби з повагом, бо він щось значив на хуторі в черемшині. Всі знали, що він у ґазди права рука та що найславнійший в своїм небезпечнім ремеслі. Про него ходила чутка, що він такий відважний, якого нема в сьвіті а то очевидно могло розпалити серця молодих дівчат.

Челядь постояла через якусь хвильку покірно чекаючи доки аж не сядуть ґазда і его донька.

— Сідай собі тут, мій Левку — відозвав ся господар — нині заставили тобі коло Терені. Коли она тебе буде принукувати, та ще й випємо до того трохи бурґундского вина, то й не буде тобі в голові каліцтво.

Хмари, що насунулись були молодому мужчині на чоло, нараз як-би десь розвіялись. Сидіти коло Терені, то була для него така честь, якої він ще не зазнав, бо хитрий батько скупував такої відзнаки та умів піднести її ціну, роздаючи її лиш при якійсь особливій нагоді.

Тепер позасідали й другі. Альвіна, що мала вже таку натуру, щоби підозрівати кожду нову людину доти, доки аж не пізнасть її добре, постановила собі зараз, взяти Маркила добре за чуб; казала ему для того сісти собі з лівого боку коло себе, сама его набирала і не спускала его з ока, хоч ніби удавала, що й не дивить ся в ту сторону, де він. Але преці сама говорила, що у неї очи в голові і з заду і з переду і зі всіх боків. Але вже по короткім часі сподобав ся їй молодий паробок, бо був спокійний і згідливий, їв шкірку з хліба так само охотно як би й кусень мяса, а передовсім було то ему, видко, байдуже, котра з дівок красша, чи Фелька, чи Клярка. Від коли Альвіна стала поганою, уважала то за безвстидність, ба, за неморальність, коли хтось би зглядав ся на чиюсь красу.

Розмова при столі була не конче оживлена; господар звичайно не любив говорити при їді, бо сідав з великим апетитом до стола, а хотячи его заспокоїти не мав часу говорити. Тереня, як добра господиня, мусіла дивити ся на то, щоби кождий мав всего подостатком, а як деколи мусіла обернути ся й до Левка, то була все так холодна, як звичайно, видко навіть було, що она не удає.

— А що Тереню, підеш завтра на весіле? — спитав нараз Феликс Пренель.

вах повинні Нїмеччина і Анґлія обходити ся з собою дружно і щиро.

Сими поглядами не має ще бути сказано, що теперішні відносини обох держав суть злі, але можна преці бажати, щоби они були далеко ліпші, тим більше, що тепер льорд Сельсбері веде знову політику заграничну. Теперішна гостина цісаря Вільгельма не має певно характеру політичного, але все-таки то замітно, що як-раз в тім самім часї верховодячі мужі державні Нїмеччини і Австриї стрічають ся в Авсзе. Живенний інтерес, який має Австрия, найвірнїйша приятелька і союзниця Нїмеччини в розвою справ в Болгариї і Македонії есть очевидний. І Анґлію обходять сї справи дуже, а підчас своєї гостини має цїсар Вільгельм нагоду переконати ся як найліпше особисто о публичнім мнїню Анґлії. То може порозуміню обох держав вийти лиш на добре.

Допись.

З Жидачівщини.

(Читальня в Крупску).

В нашім селї Крупску, що лежить над Днїстром, заложила ся читальня ще 1887 року заходами і трудом нашого покійного пан-отця Василя Лопатиньского. Спершу до смерти о. Лопатиньского (до 1889 р.) розвиток тої читальнї був дуже добрий, однако коли неумолима смерть забрала нам нашого ревного душпастиря, стала читальня підупадати. Але якось Господь допоміг, що нарід почав брати ся знов до просьвіти. Тілько-ж не старші господарі, а молодїж дала до сего почин, хоч вороги наставали і тепер ще настають, та в Бозї надія, що якось їх переборе ся. — В сьвято Рожд. сьв. Йоана Хрестителя, відбули ся в нашій читальни загальні збори під проводом Всч. нашого о. духовного крилошанина Атанасія Юркевича і при участи сотрудника о. Миколая Стисловского. Коли Всч. отцї духовні прибули, повитала їх зібрана молодїж з одушевленем. По промові о. Юркевича о потребі науки, о любви до народности та о потребах для молодїжи приступлено до вибору виділу і вибрано: Предсїдателем о. А. Юркевича, а его заступником о. М. Стисловского. Відтак відспівано Є. Вел. Цїсареви многолїтство і ще кілька пісень народних. На закінчене промовив о. Юркевич щирими словами до зібраних, заохочуючи їх до науки і працї над собою та до взаїмної любви, бо в науцї і любві лежить непоборима сила. — **С. Ґ.**

Перегляд політичний.

Є. Вел. Цїсар надав п. управителеви мінїстерства справедливости, тайному радникови і шефови секциї дрови Кральови велику ленту ордера Франц Йосифа.

До Kreuz Ztg. доносять з Відня, що вість, будь то би спільний мінїстер фінансів бар. Каляй мав стати европейским комісарем у Вірмениї, есть зовсім безосновна.

В Осеку в Славонії прийшло онногди до великих скандалїв з причини театрального представлення мадярскої трупи в тамошнім театрі. Велика товпа народу зібрала ся перед театром і співаючи пісню: „Осек став вже мадярским" почала кидати камінем і яйцями. Аж войско мусїло робити порядок.

З Білграду доносять, що Туреччина заявила готовість іменувати сербских епископів в Склоплю і Призренї, а крім того основати сербску ґімназию в Скоплю. Межи Сербією а Туреччиною мають вести ся переговори в справі заключення союза на случай війни. Сербія мабуть заявила, що готова би виставити на границї 60 тисячів войска.

З Софії доносять до Fremdenblatt-у, що положене там есть дуже запутане і неясне. З мінїстрами не може нїхто поговорити, навіть аґенти дипльоматичні, а з приватних людий нїхто не уміє дати нїякої інформациї. Митрополит Климентий мовчить і не хоче сказати з чим приїхав з Петербурга, бо каже, що ще не прийшла пора до того. Многі думають, що він не хоче лиш длятого нїчого сказати, що не привіз нїчого крім того, що оголосив оспорований тепер комунїкат петербурґский. Що же до сего комунїкату, то заявляє тепер росийска північна аґентура телеґрафічна, що она такого комунїкату не висилала, а ц. к. бюро кореспонденцийне відповідає на то, що оно дістало его від бюра Вольфа, котре дістає свої депеші від північної аґенциї.

Новинки.

Львів дня 9 серпня 1895.

— **Іменовання.** П. Управитель Мінїстерства просьвіти іменував провізоричного учителя IV-ої ґімназиї у Львові, Роб. Клеменсевича дійстним учителем при тім заведеню.

— **Перенесеня.** П. Намістник переніс ц. к. концепістів Намістництва: Адольфа Пуницкого з Ярослава до Чорткова, Жигм. Кречмера з Чорткова до Ярослава, а практикантів концептових намістництва: Стан. Токаржа зі Львова до Снятина і Людв. Виковского зі Львова до Стрия.

— **З Чортківщини** пишуть: В недїлю дня 4 с. м. около 10-ої години рано пішло кількох хлопців з села Бичковець купати ся до Серету. Разом з ними пішов також дуже спосібний, але свавільний 16-лїтний Михайло Шинкарик. В часї купелі Михайло надто покладаючи на свої сили, відплив від других хлопців на глубінь і утопив ся. Тїло нещастного найдено аж около 2-ої години пополудни.

— **Буря з градом** лютила ся дня 2 го с. м. в повітї коломыйскім. В громадах Цїнява, Турка і Пядики вітер позривав з богато будинків дахи, а град наробив в поли богато шкоди.

— **Переїхане.** На скрутї з улиці Паньскої на улицю Зибликевича у Львові наїхав вчера пополудни віз електричний на селянку з Солонки Матрону Журавецку. Журавецка упала на землю і дістала ся під віз. На щастє покалїчення були незначні, так що Журавецка по обвязаню покалїчень могла сама повернути до дому.

— **Сумна пригода** лучила ся недавно у Величцї. Дня 31 липня с. р., в само полудне замічено, що хтось упав до кирницї при Кляснеьскій улици. Надбігаючі з усїх сторін люди добули зараз незнакомого, але помимо всїх заходів двох лїкарів не можна его було вже відратувати. Утоплений мав походити з Угорщини, числив около 40 лїт, а его одежа вказувала, що мусїв бути робітником.

— **Тїло** незвістної дївчини, около 15-лїтної, середного росту, одїте в сорочку з грубого домашного полотна, таку саму запаску і сїраковий петак, добув дня 20 липня с. р. Іван Фединишин з ріки Стрия на териториї громади Крушельници, в стрийскім повітї. Тїло вже гнило, отже догадують ся, що мусїло лежати около тиждня у водї.

— **Ческо-славяньску народописну виставу в Празї** відвідало з днем 5 серпня за платними білетами 929.130 осіб. В двох днях, в недїлю і понедїлок сего тиждня відвідало виставу 48.334 осіб. Сего тиждня надїють ся, що число звиджуючих виставу досягне мілїон осіб.

Вислїджені злодії. Ще 1884 року дня 5 сїчня украдено в Будапештї з головного уряду почтового зелїзну скриню з 240.000 зр. готівки. Отже виновників тої крадежи аж вчера вислї-

---

— Піду, але аж по вечери. Мусимо завтра мочити шмате, а такий день то не до забави.

— Також дурниця! — відозвав ся батько. — Хиба-ж не можна відложити пране аж до недїлї? Молодому треба трохи й забавити ся.

— Менї на весїлю мало забави — відповіла она спокійно. — Змінити також вже годї, бо того, що мав бути менї до пари, назначила Марґарита для своєї сестри.

— То я его заступлю — відозвав ся Левко, а очи ему аж засьвітили ся. — Та-ж Віктор і мене запросив на своє весїле. Ну, що ви на то Тереню? Красна Тереню — додав він з тиха.

То перший раз зважив ся він промовити до неї так сьміло. Але Тереня таки зараз ему притяла.

— Я би зле вийшла на такій замінї — відповіла она і зробила такі очи, що ними певно кождого держала здалека від себе.

Єї батькови, видко, така відповідь не сподобалась.

— Дївчата то як ті кози уперті — подумав собі — і нехай Бог має того в своїй опіцї, хто би хотїв до неї приступити. Але як менї тут Левка придобрити?

— От жіночі примхи! — відозвав ся він на голос нїби жартуючи. — Завтра буде щаслива, коли возьмеш єї в танець. Дївчата бачиш Левку, то як ті сни: треба як раз противно думати, не то, що снить ся.

Сказавши то відсунув свій таріль і встав, а то був знак і для челяди, котра вже лиш чекала, щоби брати ся знову до своєї роботи.

— Зажди-ко Маркилю, не іди ще! — кликнув він за ним, коли той і собі разом з другими пустив ся виходити. — Залагодимо ще наше дїло чорно на білім.

Отворивши двері в глубинї челяднї, завів его до великої, ясної комнати. На вікнах росли тут жовті ляки у вазонках справдешними корчами. На столичку до шитя під вікном стояла велика китиця польних цьвітів. Отсе був найлюбійший Теренин кутик. Тут сидїла она по найбільшій части по полудни та направляла біле, або читала книжки, що стояли на полицї, бо батько лиш дуже рідко пускав єї в челядню на поле; навіть не любив того, щоби она сама робила в своїм огородци.

З того вікна було видко поза муром, що ішов доокола обійстя сїножати, що сьвітили ся у сонци і спускали ся в низ аж до гостинця; понад лїсом підоймав ся хрест від церкви в селї, а гень далеко синїлись гори, що тягнули ся десь нїби в безконечність. Тереня любила сей простенький образ, котрого досить скупі черти і поважна краска були все-таки повні поезиї; сего виду із свого вікна не була би она віддала за не знати який паньский балькон. Та й сама комната не була без принади. На грубих сволоках повирізував якийсь незвістний штукар всїлякі галузки та листє; стїни були попередїлювані стовпами, украшеними горорізьбою, а в кутиках тих передїлок були хороші розети. До сеї прикраси, що була собі простенька як і всякі дїла штуки, що не виходять із якоїсь певної школи прилучала ся також і стара обстава, котра лиш длятого виглядала як би нова, що була удержувана дуже чистенько. Стара кафльова піч була би зробила велику радість не одному любителеви старовини, а так само тяжкий, дубовий стіл з крученими ногами та велика скриня украшена також різьбою. А що вже стільцї, то були найкрасші, і Тереня гордилась ними; кожде опирало було нїби випріжаний сніп, поставлений до гори колосєм, котре в горі розходило ся, а від снопа ішли нїби стяжки, що его підпирали. Ся хороша окраса була роботи ще Терениною прапрадядька, котрий, видко мав неаби який талант. Але родина не дуже згадувала про него, бо казала, що сьвіт не богато що знав про него.

Кілька досить хороших образків і великий образ Матери Божої украшали стіни; поганих образів з сьвятими і мальованих дуже яркими красками, які можна нераз побачити в селяньскій хатї, тут зовсїм не було. Всюди, в цїлім домашнім господарстві слїдно було Теренин добрий смак, а ся комната з своїми різьбами на дереві переважно темної барви, була би як-раз послужила якому маляреви за рамцї, що хотїв би був змалювати спокійну і поважну красу Терені.

Але в сїй хвили були тут лиш Маркиль Оверне і Феликс Пренель, а обом і на думку не приходило займати ся такими річами.

— Сїдай собі — сказав ґазда підсунувши молодому паробкови столець до вікна, а сам розпер ся сївши плечима проти сьвітла у вікнї.

Може у него були слабі очи; він не любив, щоби ему повне сьвітло падало в очи.

— Ти чей умієш читати і писати?

— Умію.

— А чи знаєш, що коли щось робить ся на то, щоби чоловік був певний свого, то робить ся на письмі? У мене такий звичай, що

джено і арештовано, а суть ними реставратор Сомбор в Будапешті і Йошіка Супичич властитель готелю в Шелеве під Задаром. Підозріне вже давно звернуло ся против Супичича, але его арештовано аж вчера і найдено у него 80.000 зр. Супичич признав ся, що скриню украв разом з Сомбором, почім Сомбор укрив єї в своїм шинку під „Золотим орлом“ в Будапешті. Сомбора і его любовницю арештовано, але хоч крадїж буде обом злочинцям доведена, то однако они не будуть карані, бо після угорского закона карного задавнює ся злочин крадежи по 5 лїтах.

— Пашпорт на тамтой сьвіт. Про темноту народу на Буковинї сьвідчить ось яка пригода: Дня 1 серпня с. р. помер в Боянах, в домі своїх родичів Дмитро Кучеран, вояк краєвої оборони. Повідомлена о его смерти войскова команда в Чернівцях зажадала від родичів небіжчика, аби їй звернули войсковий паспорт сина. Оногди надійшла до Черновець відповідь родичів. Они доносять, що паспорту не можуть предложити, бо вложили его синови до домовини, „щоби не мав яких трудностий дістати ся до неба“.

— Забули! В однім нїмецкім містї завязав ся комітет, щоби попращати дотеперішного а повитати ново-вибраного бурмістра бенкетом. Коли вже всї гостї були в сали, постережено, що власне панів бурмістрів нема. Отже показало ся, що комітет в своїй горячковости забув запросити обох тих панів.

— Убийство з мести. В конторі фірми „Гас і Дайч“ в Будапешті з'явив ся оногди інжінєр Цацар, що був перше занятий в тій фірмі, і просив аби его знов приймили. Коли его бажане не увзглядено, витягнув револьвер і вистрілив до одного з властителїв фірми Людвика Дайча та убив его на місци. Убитий належав до найбогатійших людий в Будапешті. Цацара арештовано.

Господарство, промисл і торговля.

Овочі.

(Дальше).

7. Каштани.

Каштан з'їдомий або правдивий (для відріжнення від т. зв. дикого, або кіньского каштана, дерева, що належить до зовсїм иншого рода, до того самого що й клен, котрий завезено з Перзиї через Константинополь перший раз в 1588 р. до Відня) єсть то дерево, належаче до того самого рода, що й наш дуб, і доходить до висоти иноді й 35 метрів. Каштан правдивий росте всюди в полудневій Европі, головно же в Греції і Італїї а відтак і на Угорщинї та в декотрих сторонах Нїмеччини. Назва его пішла мабуть від міста Касгана в Тесалїї. де він росте дико. В Греції, а особливо в Італії творить він величезні ліси. Дерево каштанове єсть так само добре як і дубове та має таку саму вартість. Овочі его, подібні до овочів кіньского каштана сидять по два або й по три в колючковатій лупинці, подібній як і у кіньских каштанів.

Роди каштанів, їх доброта і ужиток. Суть два роди каштанів: 1) Каштани звичайні, дрібні, трохи подовгасті і плескаті, з довгим, острим кінчиком; лупинка на них темнїйша, майже чорно-брунатна, походять по більшій части з дико ростучих дерев; їх завозять до нас по найбільшій части з Угорщини. — 2) Марони (назва італїяньска) приходять з Італії і полудневого Тиролю; овоч єсть великий, з одного боку плескатий, з другого круглий, лупинка ясна, барви каштановато-брунатної, смачнїйші від попередних.

Добрі каштани повинні мати здорове, біле зерно; сирі під зубами повинні хрупати а упечені повинні бути сипкі; лупинка на них під пальцями не повинна подавати ся, бо то знак, що они в серединї мають або утле або струпішіле зерно. Також повинна лупинка мати чисту, ясну і здорову краску. Каштани треба переховувати в сухім, безпечнім від морозу місци або також в пивницях в піску, але не на земли.

Каштани їдять у нас по найбільшій части лиш печені; рідше уживають їх за приправу до инших страв н. пр. до шпинату, до печень і т. п. Они мають в собі дуже богато мучиці і длятого треба їх добре пережувати, щоби лїпше стравити. Сирі каштани суть нестравні. З пражених і мелених каштанів роблять напиток подібний до чоколяди, або уживають за домішку до кави. В краях, де каштани ростуть, суть они мяло що не так само важною поживою як у нас бараболї.

8. Оріхи.

В торговли приходять два роди оріхів, волоскі і ліскові, в кількох сортах.

1) Оріх волоский (назва взята від слова „Волохи“, котрим називано давнїйше Італїянців, а відтак і Румунів) єсть красне, иноді величаве дерево, котре росте декуди і у нас по садах і огородах, а котре походить первістно з Перзиї. Дерево его має дуже красний флядер, старе буває брунатне і тверде та дає найцїннїйший матеріял на всїлякі вироби столярскі, токарскі і різьбарскі. Пахучого его листя, що має в собі етеричний олїєць, уживають за лік: з сушеного роблять вар від золотухи (скрофулів) а сьвіжого або й сушеного уживають до купелї. Овоч дерева оріхового єсть круглий, зразу в зеленій, мясистій лупинцї, кора відтак чорнїє. Та лупинка має в собі богато дубника (гарбовини) і зварена з галуном дає брунатну краску до крашеня дерева і вовни та сивого волося у людий, що хотїлиби ще удавати молодих. Під тою мясистою липинкою єсть тверда липина, котра дїлить ся на дві половини і має в собі зерно вкрите ще тоненькою плївкою, котра, коли стара, єсть гірка. Само чисте зерно єсть біле і має в собі богато олію.

Суть дві сорти волоских оріхів: а) з твердою лупиною, більше круглі, звичайно малі і темні; — б) з мягкою лупиною, котра вже під пальцями пукає і єсть більше ясна, білява. Доброта оріхів волоских зависить від самого зерна і длятого на сам вид лупини не треба нїколи спускати ся, тим більше, що чорні і дуже часто зіпсовані оріхи волоскі білять штучним способом (вітріолєм; в Будапешті була навіть, а може й ще єсть, фабрика, котра білила оріхи) і зривають недоспілі оріхи, щоби лупинка їх була мякша; зерно в таких оріхах єсть звичайно утле. Длятого то при купнї оріхів треба конче їх розбивати на зерно. Ужиток волоских оріхів єсть загально звістний; їх їдять або сирими, або уживають до всїляких тїст і ласощів. Молоденькі, зелені оріхи, коли ще дадуть ся пробити шпилькою, заварюють в цукрі і роблять з них конфітури, або наливають міцною оковитою і роблять горївку, котру захвалюють дуже яко лїк на скріплене жолудка. Олїю оріхового, котрий дуже борзо схне, уживано давнїйше в малярстві і яко лїку на попарене.

2) Оріх лїсковий росте також і у нас, а овоч его звістний кождому то й не треба о нїм богато говорити. Наших оріхів уживають хиба за домішку до споваджуваних, але й то вже рідко; они мають значінє хиба ще лиш в домашнім ужитку. Прутя з лїщини уживають на обручі, а вугль з неї дуже мягкий, уживає ся до фабрикациї пороху і до рисованя. Суть два роди оріхів: а) Льомбардскі (звані хибно лямбертскими) довгі, трохи плоскаті; — б) оріхи турецкі, дуже великі, круглі або подовгасті, приходять в більшій части з Італїї і Істриї, але також і з Туреччини. І в сих оріхах не треба спускати ся на їх поверховний вид, але дивити ся на зерно. Дуже часто зривають їх недоспілими і зерно буває утле, а для наданя їм красної барви сушать злегка в димі. Ужиток сих оріхів єсть подібний як і тамтих. Оба роди оріхів суть лиш тогди добрі, коли сьвіжі, коли не дуже постарілись і були добре переховані, в противнім случаю они гіркнуть і стають ся нездорові. Так самі страви з оріхами стають ся недобрі, коли постоять довше. В торговли приходять також і лущені оріхи ліскові.

Телеграми.

Відень 10 серпня. Говорять тут, що на радї родинній Кобурґів ухвалено, що кн. Фердинанд мусить на всякий случай вертати до Софії.

Будапешт 10 серпня. Правительство позволило, щоби відбуло ся віче репрезентантів немадярских народів.

Берлин 10 серпня. Після одержаних тут вістий з Копенгаґи, говорять в тамошних кругах двірских поважно о кандидатурі кн. Юрия грецкого на престол болгарский.

Надіслане.

все зараз робить ся аби було в порядку. Кілько-ж тобі лїт?

— Двайцять.

— Ну, добре. А коли-ж тобі ставити ся до войска?

— Та менї не треба ставити ся; при послїдній бранцї не хотїли мене взяти.

— Видко, подумали собі, що твоя голова за слаба до екзецирки: Вправо — вліво — сїно — солома!

— Може бути — відповів на то Маркиль покірно — але они менї того не казали. Два роки тому я собі звихнув праву руку, а они казали, що я би нею не міг робити ґвером. Длятого й пустили мене, дали ще й папір на то.

— Тим лїпше для тебе, бо через тілько, а тілько разів по шість недїль войскової служби тратить паробок платню. Отже ми згодили, ся, що я буду тобі платити по шіснайцять франків на місяць; скажім лїпше пятнайцять, щоби була кругла сума. Згода?

— Та як хочете — відповів Маркиль рівнодушно.

— Дурак з тебе! То щастє для тебе, що найшов ся якийсь честний чоловік, що взяв тебе в свою опіку! Отже, як я казав, дванайцять франків в місяць?

— Ви казали пятнайцять — відповів Маркиль і видивив ся здивований.

— Так? То ти, видко, не спав? Отже пятнайцять франків, нехай буде; на тім стало. Але ще одно мусимо залагодити: з тебе добрий музика, я то виджу вже на перед, що Маркиля з его флетом буде можна видіти на кождім весїлю. Будеш пізно лягати, пізно вставати! Я то знаю. А хто на тім найгірше вийде? Хиба я буду платити паробкови, щоби другі люди мали з него вигоду і танцювали?

Феликс Пренель заговорив тут таким сердитим голосом, що Маркиль аж перепудив ся і гадає, що умова вже розбїє ся.

— Пановньку, я ще нїколи на танець не ходив і не піду, то вам прирікаю, хоч би мене до того й намавляли.

— Ну, з тебе бодай чемний хлопака, то добре — сказав Феликс Пренель усьміхнувшись незамітно. Але я знову й не хочу бути таким острим, бо то й гріхом було би, щоби твоєї гарної музики нїхто не чув. Лиш одно мусиш менї обіцяти: Коли тобі будуть говорити: „Маркилю, ходи сюди“, „Маркилю іди туди“ або, „нинї треба нам тебе і твого флета“ та „завтра хочемо трохи потанцювати“ — то ти щоби їм завсїгди на то казав: „поговоріть о тім з моїм ґаздою“. Анї словечка більше, чуєш?

— Чую, та й обіцяю вам — сказав Маркиль котрий уважав таку угоду за зовсїм слушну.

— Я спускаю ся но то. — А нараз як би ему прийшло щось такого на гадку, що о тім нїби й не варто би згадувати, додав ще: А коли тобі хтось схоче заплатити, то скажи за кождий раз: „Залагодьте то з моїм ґаздою“. Ти прецї не знаєш ся на грошах, може не правда? То вже менї треба тим займати ся. Так, тепер же спишемо нашу угоду. Уважайже добре, чи на все пристаєш, відтак можеш підписати.

(Дальше буде).

За редакцию відповідає: Адам Креховецкий.

З друкарні В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.